

Háztartás Mozart korában

Európában a XVIII. század végén jöttek divatba azok az aprólékos kézi munkával készített tematikus albumok, amelyek eredetileg üres lapjaira természeti tájakat, városrészleteket, bibliai jeleneteket, játszózó gyermekeket vagy lakásbelsőket lehetett rajzolni és festeni. A tusba mártott tollal, akvarellal vagy gouache-festékkel alkotott háttérre a környezetbe illő tárgyakat és alakokat a mellékelt, nyomtatott lapokból lehetett megfelelő méretben kivágni, beilleszteni, majd azokat is kiszínezni. A képzelőerő nem ismert határokat: a találmányos hölgyek eredeti anyagokat is felhasználtak az „alapozáshoz”. (Mintás textíliákat a tapétákhoz, csipkedarabkákat a függönyökhöz, négyzethálós kartonokat a cseréptetőkhöz, a piactéri kövezethez vagy a kőpadlókhöz, „aranypapírt” a képrámákhoz, ezüst sztaniolt a tükrökhöz, kandalló-órákhoz, gyertyatartókhöz és a fémedényekhez stb.) Ezek a ragasztott „babaszobák” a helyiségek vagy a bútorok nyitható-csukható ablakaival és ajtóival háromdimenzióssá válhattak, így – bútorokon, illetve polcaikon – újabb tárgyak sokaságát lehetett felhalmozni.

Az utókorra maradt albumokból ma mindössze négyet tartanak számon a szakértők. Mind igazi kultúrtörténeti ritkaság, mégis közülük talán az 1780 táján készített augsburgi album a legszebb, legteljesebb. Ez fél négyzetméteres nagyságú, s eredetileg 24 képtáblát tartalmazott. A vaskos kötet a XX. század elején az Egyesült Államokba került, ahol öt lap azonban elkallódott belőle. Amikor az ezredforduló után vásárlással újra Európába jutott, e képtáblákat a korábbi fényképmásolatokkal pótolták.

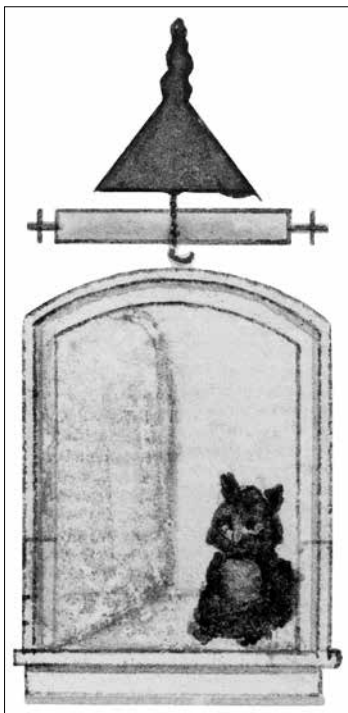
A délnémet album Johann Georg *Walther* protestáns ékszerész és városi tanácsstag augsburgi házáat, az Annaplatz 285/D szám alatt állt épületet ábrázolja kívülről és belülről. Készítője Walther úr akkor huszonhat éves leánya, Regina Barbara volt, aki pártában maradt, így képeskönyve sosem került gyerekek kezébe. Az egyik lapon a több szintes palota díszes homlokzata padlásablakában fülesbagoly ül, a téren lovas hintó halad át, a felnőtt és gyermek járókelők között elegáns dámák, cselédek, nevelőnők, utcai árusok és koldusok egyaránt akadnak. Mozart apja Augsburgban született, ezért a csodagyerek is

Elegáns sétáló pár kutyával a téren

Augsburgi aranyozott ezüst mosdókészlet (1763/64)

Fülesbagoly a Walther-ház
padlásablakában

Képkivágás a kísérő gyermekprogramokon

többször koncertezett a városban, a helyi előkelőségek otthonában. A tágas főtéri lakás zeneterméről készült kép ezért is izgalmas. Abroncs-szoknyás hölgyek legyezik magukat rajta, tapsolnak vagy virágcsokrot nyújtanak át a rizsposros parókás muzsikusoknak. A fehér szalon falán tájképek és az elődök képmásai, a tálalón ezüst és fajansz díszedények, egy asztalkán madárkalitka áll. Az oldalajtón át a hálófülkébe látni, ahol a kitért, kétszárnyú ruhászekrény polcain glédában áll a frissen mosott-vasalt fehérnemű. Ezek a cselédszobában szorgoskodó, „pihenésként” rokkán fonogató vagy foltozó, varrogató szolgálók kezéből kerültek ki, miközben a nagypolgári család nőtagjai az ebédlőben a csemegékkal rakott asztal körül uzsonnáznak, vagy más szobákban hímeznek, harisnyát kötnek, csipkét vernek, avagy a társaságban táblajátékot játszanak. Az említett helyszíneken és jeleneteken túl, betekintést kaphatunk a vaslábasokkal, rézserpenyőkkel és óntálakkal alaposan felszerelt konyhába éppúgy, mint a halat, vadat, zöldséget, gyümölcsöt és egyéb élelmiszertartalekokat őrző kamrába, de kitekintést nyerünk a lépcsőházba is, a küszöbön fekvő ház-őrző kutyákra... Ezzel azonban korántsem teljes a felsorolás.

A magyar turisták körében népszerű bécsi Maria-hilferstrasséről nyílik az Andreasgasse rövid sikátora, ahol az egykori császári lakberendezési raktár található. A Hofmobiliendepot manapság nyitott múzeumként működő „udvari bútorlerakat”, ahol az évszázadok során felhalmozott tárgyak állandó részlege mellett tematikus időszaki tárlatokat is rendeznek. Az augsburgi album „A tökéletes háztartás papír-ból – Polgári hétköznapi Mozart korából” címmel január 1-jéig vendégeskedik itt. A házigazdák

azonban „rátettek egy lapáttal”, mert a svábországi album képein ábrázolt tárgyakat egykorú, ámde eredeti méretű osztrák remeklésekkel társítják.

Mária Terézia idejéből és személyes használatából másfélszázánál több mestermunkát csodálhatunk meg. Színpompás fali tapéták és padlóminták között, az augsburgi Johann Jakob II. *Biller* ötvös 1763-64-ben készített, aranyozott ezüst mosdótálgától és füles-talpas-csőrös vizeskanocsójától a szintén a császárnő lakosztályaiból származó bútorokig sok mindent láthatunk. Az 1773-75 között készült mives asztalokat, támlásszékeket és zsámolyokat bükkfából faragták, majd fehérre festették s részben aranyozták. Ülőkéiket és háttámlájukat nádfonattal fedték vagy kárpitozták és növénymintás bordó brokáttal borították. Velük egyidős a színarany asztali desszert-készlet. A kanalak, villák és kések nyelének végét egzotikus pálmalevél-domborítás díszíti. Egy évszázaddal későbbiek a bécsi udvarból származó, változatos (ónból, rézből, acélból készült) konyhai edénykészletek: sütő- és főzőserpenyők, fedeles és nyeles fazekak, lábasok. Szintén az uralkodói háztartás tartozékai voltak a XIX. század második felében a bécsi Franz *Löblich* fémműves gyártotta, fokozatosan csökkenő méretű, célszerűen egymásba rakható, különleges sütő-főző edények, edény-együttesek (például a törékeny szárú spár-ga párolására szolgáló különleges réz kádacska). A konyhai kézmosásra tölgyfából faragták a magas háttámlájú éjjeliszekrényre emlékeztető, ajtós-fiókos bútort, amelyhez bádog víztartály és magas peremű mosdótál tartozott.

Mindezeket csak kiragadott ízelítőnek szántuk. A sokféle látnivaló többi részét tekintsek meg a kiállításon!